

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 313/2012-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. júla 2012 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. P. P., P., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave z 22. augusta 2011 v konaní sp. zn. 14 Co 27/2011 a jeho postupom v tomto konaní a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2012 v konaní sp. zn. 6 Cdo 71/2012 a jeho postupom v tomto konaní a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. P. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júna 2012 doručená sťažnosť JUDr. P. P., P. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a jeho práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 22. augusta 2011 v konaní sp. zn. 14 Co 27/2011 a jeho postupom v tomto konaní a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 30. apríla 2012 v konaní sp. zn. 6 Cdo 71/2012 a jeho postupom v tomto konaní.

Z obsahu sťažnosti a jej prílohy, ktorú tvorí napadnuté uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho, ústavný súd zistil, že sťažovateľ je účastníkom konania o ochranu osobnosti vedeného Okresným súdom Pezinok (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 C 36/2010. Okresný súd uznesením č. k. 6 C 36/2010-38 z 29. novembra 2010 nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Na odvolanie sťažovateľa krajský súd (uznesením z 22. augusta 2011 v konaní sp. zn. 14 Co 27/2011) prvostupňové uznesenie potvrdil, pretože sťažovateľ *„dostatočne nepreukázal splnenie zákonných predpokladov pre oslobodenie od súdnych poplatkov, teda také svoje pomery, ktoré by umožňovali priznať mu toto oslobodenie“*. Podľa názoru krajského súdu sťažovateľ *„neuniesol v tomto smere dôkaznú povinnosť, keď rozhodnutie úradu práce o jeho zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie, rodné listy detí, ani kópie technických preukazov motorových vozidiel bez ďalšieho nepreukazujú, že je v takej tiesnivej a nepriaznivej finančnej a sociálnej situácii, ktorá by odôvodňovala záver, že zaplatením súdneho poplatku sa žalobu bude ohrozené uspokojovanie jeho základných životných potrieb“*.

Potvrdzujúce odvolacie uznesenie krajského súdu napadol sťažovateľ dovolaním, ktoré odôvodnil vadou odňatia možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ku ktorej *„malo dôjsť nesprávnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho nepreskúmateľnosťou, pretože sa v ňom neuvádza, ako si má zabezpečiť základné životné potreby“*.

Najvyšší súd ako súd dovolací dovolanie sťažovateľa uznesením z 30. apríla 2012 v konaní sp. zn. 6 Cdo 71/2012 odmietol, pretože z obsahu relevantných súdnych spisov zistil, že *„v súvislosti s rozhodovaním o návrhu žalobcu na oslobodenie od súdnych*

poplatkov nebola postupom odvolacieho ani prvostupňového súdu znemožnená žalobcovi realizácia tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva.

Za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať ani samotné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie prvostupňového súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov žalobcovi z dôvodu nepreukázania takých pomerov, ktoré by umožňovali vyhovieť jeho žiadosti. Aj pri rozhodovaní o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov treba rozlišovať medzi povinnosťou účastníka tvrdiť rozhodné skutočnosti (osobné, sociálne a majetkové pomery) a povinnosťou preukázať vierohodným spôsobom svoje pomery (dôkazné bremeno). Nestačí preto len tvrdiť pomery odôvodňujúce priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, ale je dôležité ich aj preukázať. Neunesenie dôkazného bremena účastníkom, ktorý žiada o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, má za následok nepriaznivé rozhodnutie. Pokiaľ odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie nepreukázaním takých pomerov žalobcu, ktoré by umožňovali priznať mu oslobodenie od súdnych poplatkov poukazujúc na to, že predložené listinné dôkazy bez ďalšieho na takýto záver nepostačujú, nemal dovolací súd dôvod mu v tomto smere niečo vyčítať. Odvolací súd vyžadovaním preukázania pomerov odôvodňujúcich priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov postupoval v súlade s príslušnými procesnými ustanoveniami o dôkaznej povinnosti účastníka konania a neprekročil limity stanovené v ustanovení § 138 O. s. p. Keďže odvolací súd svoj záver o neunesení dôkaznej povinnosti žalobcom tiež stručne, jasne a presvedčivo odôvodnil, splňalo jeho rozhodnutie aj požiadavku preskúmateľnosti súdneho rozhodnutia.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ tvrdí, že okresnému súdu predložil vyplnené tlačivo na účely oslobodenia od súdnych poplatkov „s tým, že predložil i doklad o tom, že je dlhodobo nezamestnaný a vedený na úrade práce, ako aj vyhlásenie o tom, že nevlastní nehnuteľnosti, hnutel'ný majetok väčšej hodnoty, peniaze v bankách a pod.“. Podľa názoru sťažovateľa z rozhodnutí súdov vo veci jeho neoslobodenia od súdnych poplatkov „vyplýva, že ten, kto je nezamestnaný, nemá žiaden majetok, nemá žiaden príjem, nemá žiadne peniaze má obísť všetky správy katastrov, všetky policajné dopravné inšpektoráty, obchodné registre, stredisko cenných papierov a tých požiadať vydanie potvrdenia. Z čoho má zaplatiť poplatky tam uvedené nie je, pričom takéto poplatky môžu

vyjsť do niekoľko tisíc Eur. Dobré súdy vedia, že takéto potvrdenia sa vydávajú za poplatky. Podľa uvedených rozhodnutí osoba, ktorá nemá žiaden príjem nemá majetok si žije v uspokojuivej finančnej a sociálnej situácii.“.

Sťažovateľ namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutých rozhodnutí a poukazuje na skutočnosť, že „ani jeden zo súdov nespороval skutočnosť, že navrhovateľ je nezamestnaný od roku 2009, nepoberá žiaden príjem, nemá majetok, má mal. deti, ktoré nemajú žiaden príjem. Napriek tomu usúdil, že navrhovateľ nie je v takej tiesnivej situácii a nepriaznivej finančnej a sociálnej situácii, ktorá by odôvodňovala záver, že zaplatením súdneho poplatku za žalobu bude ohrozené uspokojenie základných životných potrieb.“.

Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd v jeho veci takto nálehom rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa JUDr. P. P., bytom P., s adresou na doručovanie B., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní č. k. 14 Co 27/2011 a jeho uznesením z 22.8.2011 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod č. 6 Cdo 71/2012, zo dňa 30.4.2012 porušené bolo.

Uznesenie NS SR pod sp. zn. 6 Cdo 71/2012 z 30.4.2012 a uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 14 Co 27/2011 z 22.8.2011 zrušuje a vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi JUDr. P. P. primerané finančné zadostučinenie v sume 2.000,- Eur, ktoré je povinný NS SR vyplatiť do 2 mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Sťažovateľ pre ústavný súd záväzným (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) spôsobom určil rozsah prieskumu tak, že mu má podliehať odvolacie rozhodnutie krajského súdu a jeho postup v odvolacom konaní a súčasne dovolacie rozhodnutie najvyššieho súdu a jeho postup v dovolacom konaní.

Ústavný súd vo vzťahu k splneniu procesných podmienok prípustnosti sťažnosti smerujúcej proti postupu a rozhodnutiu odvolacieho súdu vychádza z názoru, že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy možno takúto sťažnosť považovať za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie takejto sťažnosti bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú (k tomu porovnaj aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Bulena a spol. proti Českej republike a rozhodnutie uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Českej republiky; zv. 29/uznesenie č. 3 a pod.) (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 184/09, IV. ÚS 49/2010).

Ústavný súd preto v časti namietajúcej postup a uznesenie krajského súdu ako súdu odvolacieho nepovažoval predloženú sťažnosť za oneskorene podanú, a to aj vzhľadom na skutkovú okolnosť včasnosti sťažnosti v časti namietajúcej postup a rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

Zároveň však ústavný súd dodáva, že sťažovateľ nesplnil svoju povinnosť vyplývajúcu z § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pretože k sťažnosti nepriložil kópiu právoplatného rozhodnutia krajského súdu, ktoré touto sťažnosťou napáda.

Napriek identifikovanej vade sťažnosti ústavný súd z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho zistil podstatné závery potvrdzujúceho uznesenia krajského súdu ako súdu odvolacieho, a preto vzhľadom na výrok svojho uznesenia z predbežného prerokovania sťažnosti zohľadňujúc súčasne požiadavky procesnej ekonomie nevyzýval sťažovateľa na doplnenie uvedenej chýbajúcej náležitosti.

2. Cez prizmu skúmania esenciálnych náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy považuje ústavný súd za potrebné ďalej poukázať na § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého sa k návrhu na začatie konania musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom alebo komerčným právnikom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Sťažovateľ k sťažnosti nepriložil žiadne splnomocnenie na zastupovanie kvalifikovaným právnym zástupcom v konaní o jeho sťažnosti.

Na margo vyjadrenia sťažovateľa nachádzajúceho sa na strane 2 sťažnosti o tom, že je „*osobou s ukončeným právnickým vzdelaním*“, ústavný súd odkazuje na svoj právny názor judikovaný vo veci sp. zn. II. ÚS 35/99, podľa ktorého „*osoba, ktorá nie je advokátom podľa zákona o advokácii ani komerčným právnikom podľa zákona o komerčných právnikoch, nespĺňa podmienku ustanovenú § 22 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov (v súčasnosti § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pozn.) ani vtedy, ak má právnické vzdelanie*“.

Ústavný súd v prípadoch zistenia nedostatku v právnom zastúpení sťažovateľa pristupuje k výzve na odstránenie tejto prekážky konania, v sťažovateľovom prípade však tento procesný postup nezvolil rešpektujúc kritérium hospodárnosti konania. Vzhľadom na ďalej uvedené právne závery by totiž ani prípadné odstránenie prekážky nedostatočného právneho zastúpenia sťažovateľa nemohlo podľa názoru ústavného súdu viesť k prijatiu jeho sťažnosti na ďalšie konanie.

3. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je zrejmé, že okresný súd, krajský súd i najvyšší súd dospeli k záveru, že sťažovateľ ako žiadateľ o oslobodenie od súdnych poplatkov neunesol dôkazné bremeno týkajúce sa tvrdení, na ktorých svoju žiadosť založil. Pritom z dovolacieho uznesenia najvyššieho súdu možno vyvodiť, že prílohami sťažovateľovej žiadosti bolo rozhodnutie príslušného správneho orgánu o jeho zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie, rodné listy jeho detí a kópie technických preukazov motorových vozidiel. Túto skutočnosť sťažovateľ v sťažnosti nespochybnil.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu

zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Pri vymedzenom postavení ústavného súdu vo vzťahu k všeobecným súdom je potrebné uzavrieť, že už identifikované dôkazy, na ktorých sťažovateľ založil žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov, nehodnotil krajský súd ani najvyšší súd arbitrárne, pretože rozhodnutie o zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie, rodné listy detí a kópie technických preukazov motorových vozidiel sú spôsobilé podať obraz iba o určitej do úvahy prichádzajúcej časti majetkovej základne účastníka konania žiadajúceho o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Navyše, sťažovateľ nepriložil k svojej sťažnosti žiadne dôkazy o tvrdeniach, na ktorých založil svoj sťažnostný petit. Ústavnému súdu ani nenavrhol vykonanie dôkazov, ktoré by podľa jeho názoru boli spôsobilé preukázať relevantné dôvody. Argumentácia sťažovateľa sa tak dostáva do polohy iba tvrdenia stojaceho v rozpore so závermi krajského súdu a najvyššieho súdu. Ústavný súd nemôže svoje prípadné uznesenie o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie založiť iba na nepreukázaných tvrdeniach sťažovateľa, ale musí ho oprieť aj o relevantné dôkazy signalizujúce aspoň možnosť zistenia porušenia označených práv sťažovateľa pri meritórnom prerokovaní jeho sťažnosti.

V popísaných okolnostiach sa tak predložená sťažnosť na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnená, čo je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu dôvod na jej odmietnutie pre zjavnú neopodstatnenosť (I. ÚS 4/00).

4. Predložená sťažnosť nespĺňa predpísané náležitosti (body 1 a 2), podstatné pre rozhodnutie ústavného súdu však bolo zistenie jej zjavnej neopodstatnenosti (bod 3),

preto sťažnosť odmietol ako celok. Vzhľadom na to už nebolo potrebné zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa formulovanými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých uznesení, priznanie finančného zadosťučinenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júla 2012